

آداب السفر وأحكامه (الجمعية)

Propisi i adabi putovanja

Propisi i adabi putovanja

Hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova. Neka su salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu časnu porodicu i plemenite ashabe.

/

Pred vama je skraćena poslanica o propisima i adabima putovanja. Ovdje je pojašnjeno relativno sve što je potrebno putniku.

Molimo Allaha za iskrenost u ovom djelu, želeći da steknemo time čast gledanja u Njegovo plemenito lice, te da svim muslimanima ono bude od koristi.

Naučno vijeće pri Organizaciji islamskog sadržaja na svjetskim jezicima

1. Adabi putovanja

Onaj ko želi da otputuje kako bi obavio hadž ili neki drugi ibadet, potrebno je da povede računa o određenim stvarima.

Prije svega, klanjat će istiharu kako bi od Allaha zatražio najbolje vrijeme za put, najprikladniji način prijevoza i odgovarajuće društvo s kojim će krenuti. Također, posavjetovat će se s čestitim i iskusnim ljudima. Što se tiče samog hadža ili umre, za njihovo obavljanja nije potrebna istihara, jer su to djela koja su sama po sebi dobra. Istihara se klanja tako što se obave dva rekata, nakon čega se

prouči dova koja se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Oni koji odlaze na hadž ili umru moraju to učiniti isključivo radi Allahovog zadovoljstva, želeći Njegovo lice i da Mu se umile.

S druge strane, obavezni su strogo izbjegavati pokvarene namjere poput želje za materijalnom koristi, samohvale, pretvaranja, traženja društvenog statusa ili titule "hadžija". Uz takve namjere djelo neće biti primljeno kod Allaha. On nam je poručio u Svojoj Knjizi:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَحْدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

"Reci: 'Ja sam čovjek kao i vi, meni se objavljuje da je vaš Bog – jedan Bog. Pa ko se nada susretu s Gospodarom svojim, neka čini dobra djela i neka u ibadetu Gospodaru svome nikoga ne pridružuje.'" (El-Kehf, 110) U hadisi-kudsiju stoji:

«أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ، مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ غَيْرِي تَرَكْنَاهُ وَشِرْكُهُ».

"Ja sam Sebi dovoljan i ne treba Mi drug. Ko učini neko djelo u Moje ime i ime nekoga drugog, Ja ću ga prepustiti tome drugom."¹

Budući hadžija i mutemir moraju, osim toga, da nauče propise umre i hadža, kao i propise

¹ Muslim, br. 2985.

putovanja, prije nego što krenu na put. Na taj način će izbjeći da propuste nešto što je obavezno ili da, pak, učine nešto što je zabranjeno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je kazao:

«مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ».

"Kome Allah želi dobro, poduči ga u vjeri."¹

Povrh toga, za hadž i umru mora se upotrijebiti halal imetak. Allah je dobar i prima samo ono što je dobro, a haram imetak je, s druge strane, razlog da čovjeku dova ne bude primljena.

Hadžija i mutemir trebaju se iskreno pokajati za sve grijehe. Ako su njihovi grijesi vezani za druge ljude, dužni su tražiti halala i vratiti im njihova prava – bilo da se radi o imetku, časti ili nečemu drugom.

Poželjno je onome ko ide na putovanje da ostavi iza sebe oporuku, tj. šta potražuje od drugih i šta je drugima dužan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

«مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ بَيْتٌ لِثَلَاثِينَ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ»

"Dužnost je svakom muslimanu koji ima nešto da oporuči, da ne prenoći ni dvije noći, a da njegova oporuka ne bude kod njega napisana." U Muslimovoj verziji stoji: "...ni tri noći". Ibn Omer je

¹ el-Buhari, br. 2738; Muslim, br. 1627.

govorio: "Nakon što sam čuo ovaj hadis, ne bi prošla nijedna noć, a da kod mene nije bila napisana oporuka."¹ Pored toga, neka uzme i svjedoke za oporuku, neka već prije putovanja, ako može, izmiri dugovanja i neka vrati vlasnicima ono što su mu povjerili na čuvanje, izuzev ako su saglasni da to i dalje ostane kod njega.

Lijepo je da putnik izabere lijepo društvo, pogotovo ako će to biti oni koji se bave šerijatskim znanjem. To će mu uveliko biti od pomoći i zaštitit će ga od prijestupa na putovanju, hadžu i umri. Naš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao:

«الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدَكُمْ مَنْ يُخَالِلُ»؛

"Čovjek je vjere svoga prijatelja; zato pazite sa kim se družite!"² Također, rekao je i:

«لَا تُصَاحِبْ إِلَّا مُؤْمِنًا، وَلَا يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيٌّ».

"Samo se sa vjernikom druži i neka tvoju hranu jede samo onaj ko je bogobožazan."³

Poželjno je da putnik pozdravi svoju porodicu, rodbinu, komšije i prijatelje. U vezi sa tim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

«مَنْ أَرَادَ أَنْ يُسَافِرَ فَلْيَقُلْ لِمَنْ يُخَلِّفُ: أَسْتَوْدِعُكُمْ اللَّهَ الَّذِي لَا يُضِيعُ وَدَائِعَهُ»،

¹ Ebu Davud, br. 4833.

² Ebu Davud, br. 4832; et-Tirmizi, br. 2395.

³ et-Taberani, br. 823.

"Ko namjerava da krene na put, neka kaže onima koje ostavlja iza sebe: 'Povjeravam vas Allahu, Onome Koji ne gubi ono što Mu se povjeri. (Estewdi'ukumullahellezi la tedi'u weda'iuhu.)'"¹ Osim toga, kada bi neko od ashaba trebao krenuti na putovanje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi mu rekao:

«أَسْتَوِدِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ»،

"Povjeravam tvoju vjeru, tvoje emanete i završetak tvojih djela Uzvišenom Allahu. (Estewdi'ullahe dineke we emaneteke we hawatime 'amelike.)"² Kada bi putnik htio da ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posavjetuje, Poslanik bi mu kazao:

«زَوَّدَكَ اللَّهُ التَّقْوَى، وَغَفَرَ ذَنْبَكَ، وَيَسَّرَ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُ مَا كُنْتَ»

"Neka te Allah opskrbi bogobojaznošću, oprosti ti tvoje grijehe i olakša ti dobro gdje god da se nalaziš. (Zevvedeke-l-Lahu-t-takva ve gafere zenbeke ve jessere leke-l-hajre hajsu ma kunte.)"³ Neki je čovjek prišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Htio je da ode na putovanje, pa je zamolio Poslanika rekavši: "Allahov Poslaniče, daj mi savjet!" Poslanik mu reče:

¹ Musned, Ahmed, br. 4524.

² et-Tirmizi, br. 3444.

³ Musned, Ahmed, br. 9724.

«أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالتَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ» فَلَمَّا مَضَى قَالَ: «اللَّهُمَّ ارْزُ لَهُ الْأَرْضَ، وَهَوِّنْ عَلَيْهِ السَّفَرَ».

"Savjetujem ti da budeš bogobožazan i da izgovaraš tekbir na svakom uzvišenju."

A kada se čovjek okrenuo, dodao je:

"Allahu, skрати mu zemlju i olakšaj mu putovanje."¹

Putnik sa sobom ne treba nositi zvona, frule niti psa. U hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ».

"Meleki ne prate skupinu u kojoj se nalazi pas ili zvono."²

Ako neko ima više žena, putnik će nasumičnim odabirom (poput bacanja kockice) odrediti koju će sa sobom povesti. Aiša, radijallahu anha, nam veli:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَفْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ، فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ».

"Kada je htio krenuti na put, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi nasumičnim izborom odredio koja će supruga sa njim ići."³

Putniku je, također, pohvalno da na putovanje krene u četvrtak ujutro, ako je u prilici. Ka'b ibn

¹ Muslim, br. 2113.

² el-Buhari, br. 2593; Muslim, br. 2770.

³ el-Buhari, br. 2949.

Malik, radijallahu anhu, nam je prenio da je to bila Poslanikova praksa kazavši:

«لَقَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ إِذَا خَرَجَ فِي سَفَرٍ إِلَّا يَوْمَ الْخَمِيسِ».

"Kada je posrijedi putovanje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi često išao na put četvrtkom."¹

Preporučuje se da, kada putnik izlazi iz kuće radi putovanja ili nekih drugih razloga, prouči dovu za izlazak iz kuće. Neka kaže:

«بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أَضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أَزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أَظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ».

"U ime Allaha, u Allaha se uzdam, te nema promjene niti moći osim uz Njega. Allahu, ja se Tebi utječem od toga da nekoga ne odvedem u zabludu i da me neko drugi u zabludu ne zavede, da nekoga ne navedem na grijeh i da me drugi na grijeh ne navede, da kome nepravdu ne učinim ili da ko meni ne učini nepravdu, te da ne postupim prema nekome neadekvatno i da neko prema meni tako ne postupi. (Bismillahi, tevekkeltu 'alellahi, ve la havle ve la kuvvete illa billahi. Allahumme, inni e'uzu bika

¹ Ebu Davud, br. 5094.

en edille ev udalle, ev ezille ev uzelle, ev azlime ev uzleme, ev edžhele ev judžhele 'alejje.)"¹

Preporučuje se da putnik prouči dovu za putovanje čim sjedne na svoje prijevozno sredstvo — bilo da je to deva, automobil, avion ili drugo. Putna dova glasi:

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَقُولُ: {سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ} [الزخرف: 14] اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ، وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ [14] السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ [15]، وَسَوْءِ الْمُنْقَلَبِ [16] فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ...».

"Allah je najveći, Allah je najveći, Allah je najveći. Neka je slavljen Onaj Koji nam je omogućio ovo putovanje, a mi ga ne bismo bili sposobni obaviti sami. Mi se, doista, Gospodaru našem vraćamo. Allahu, molimo Te da nas prati dobro na putu našem i odanost Tebi, a od naših djela samo ona kojima si Ti zadovoljan! Allahu, olakšaj nam ovo putovanje, a razdaljinu njegovu podnošljivom! Allahu, Ti si Gospodar na putu i čuvar u porodici, zato – zaštititi me od zamora i nesreća na putu, te tuge koja bi me mogla zadesiti zbog imovine i porodice! (Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber.

¹ /

Subhanellezi sehmare lena haza ve ma kunna lehu mukrinine, ve inna ila rabbina le munkalibun. Allahumme inna nes'eluke fi seferina haza el-birre, vet-takva ve minel-'ameli ma terda. Allahumme hevvin 'alejna seferena haza vatvi' 'anna bu'dehu. Allahumme entes-sahibu fis-seferi vel-halifetu fil-ehli. Allahumme inni e'uzu bike min va'sais-seferi ve keabetil-menzari ve suil-munkalebi fil-mali vel-ehli!)"¹²³⁴

Ne bi trebao čovjek na putovanje ići sam, bez društva. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْوَحْدَةِ مَا أَعْلَمُ مَا سَارَ رَاكِبٌ بَلِيلٍ وَحْدَهُ».

"Da ljudi znaju ono što ja znam – šta sve samoća krije, nikada niko ne bi sam putovao tokom noći."⁵

Putnici trebaju izabrati jednog među sobom za vođu, kako bi bili složniji i uspješniji u postizanju ciljeva. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je uputio kazavši:

«إِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا أَحَدَهُمْ».

¹ el-Buhari, br. 2998.

² Musned, Ahmed, br. 6374.

³ /

⁴ /

⁵ Ebu Davud, br. 2608.

"Kada trojica krenu na put, neka jednog odrede za emira – vođu puta."¹

Putnik je dužan voditi računa o onome što je Allah naredio i zabranio, te da ga lijepo ponašanje krasi. Neka pomogne drugima, neka ih podučiti i neka bude velikodušan. Koristiti imetak za sebe i druge, to je jako poželjno.

Neka pri sebi ima i dodatnog imetka za bilo kakvu eventualnu nezgodu koja može iskrsnuti prilikom putovanja.

U svemu tome treba biti vedra lica, raspoloženog duha, trudeći se da svojim prisustvom unese radost među saputnike – kako bi bio prijatan i drag onima oko sebe.

Ukoliko mu neko iz putne družine uradi nešto nažao, neka se strpi i neka mu uzvрати na ljepši način. Tako će steći poštovanje kod svih.

Kada se zaustave na nekom mjestu, neka se putnici pribiju jedni uz druge. Ashabi su jednom prilikom odsjeli na nekom mjestu, pa su se razdvojili po klancima i dolinama. Primijetivši to, Allahov Poslanik im je rekao:

«إِنَّ تَفَرُّقَكُمْ فِي الشَّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ إِنَّمَا ذَلِكُمْ مِنَ الشَّيْطَانِ»،

¹ Musned, Ahmed, br. 17736.

"Vaše raspršivanje po klancima i dolinama je od šejtana."¹ Nakon toga, više nikada nisu odsjeli u nekom mjestu, a da se nisu zbili jedni uz druge."

Kada se nađe na nekom mjestu, svejedno na putovanju ili ne, čovjeku je poželjno da prouči ono što je vjerodostojno preneseno od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ»؛

"Utječem se Allahovim savršenim riječima od zla onoga što On stvara."² Ništa mu neće naškoditi, ukoliko to izgovori, dokle god se nalazio na tome mjestu.

Kada se uspne na uzvišicu, neka donosi tekbire, a subhanallah neka izgovara kada se spusti u dolinu. Džabir, radijallahu anhu, je kazao: "Kada bismo se (za vrijeme putovanja) popeli na kakav brežuljak (uzvišicu), učili bismo tekbir 'Allahu ekber', a kada bismo sišli u dolinu, učili bismo tesbih 'Subhanallah!'"³ Neka se ne podiže glas prilikom spominjanja Allaha. Allahov Poslanik je rekao:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْجِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُم لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا إِنَّهُ مَعَكُمْ إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ».

¹ Muslim, br. 2708.

² el-Buhari, br. 2994.

³ el-Buhari, br. 2993.

"O ljudi, budite milostivi prema sebi. Zaista Vi ne dozivate gluhog niti odsutnog. Zaista je On sa vama. On čuje i blizu je."¹

Na putovanje je poželjno krenuti navečer, a pogotovo na samom početku noći. Naš Poslanik je kazao:

«عَلَيْكُمْ بِالذُّلْجَةِ؛ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطَوَّى بِاللَّيْلِ».

"Putujte noću, jer se Zemlja savija noću."²

Neka mnogo uči dove tokom putovanja. U tom kontekstu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je skrenuo pažnju rekavši:

«ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ».

"Bez imalo sumnje, tri dove će biti sigurno ispunjene: dova oštećenog, dova putnika i dova roditelja protiv svoga djeteta."³

2. Čistoća na putovanju

Putnik je obavezan da vodi računa o čistoći. Neka uzima abdest kako bi uklonio mali hades (pravna nečistoća), a neka se i okupa radi uklanjanja velikog hadesa.

¹ Ebu Davud, br. 2571.

² Musned, Ahmed, br. 10771.

³ Musned, el-Bezzar, br. 10068.

Ako nema vode ili je ne može koristiti jer mu treba radi jela i pića, onda neka uzme tejemmum.

Način uzimanja tejemmuma: udariti zemlju sa dvjema šakama, a potom se potrati po licu i rukama.

Čistoća koja se ostvari putem tejemmuma je vremenski ograničena. Kada bude u prilici da koristi vodu, tejemmum mu više nije ispravan. U skladu s tim, ako je uzeo tejemmum zbog dženabeta, kada dođe do vode dužan je okupati se; a ako ga je uzeo zbog fiziološke potrebe, onda je dužan uzeti abdest kada bude mogao koristiti vodu. Allahov Poslanik je rekao:

«الصَّعِيدُ الطَّيِّبُ وَضُوءُ الْمُسْلِمِ وَإِنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ عَشْرَ سِنِينَ، فَإِذَا وَجَدَ الْمَاءَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ، وَلْيُمِسَّهُ بِشَرَّتِهِ».

"Musliman može koristiti čistu zemlju ako ne bi imao vode pa čak i deset godina. No, kada dođe do vode, neka se poboji Allaha i neka njome dotakne svoju kožu."¹

Potiranje po mestvama je propisano u Kur'anu, sunnetu i po jednoglasnom stavu islamskih učenjaka.

Da bi čovjek mogao potirati po mestvama ili nečemu sličnom tome, moraju se ispuniti određeni uvjeti:

1. da su mestve ili čarape dozvoljene i čiste;
2. da ih je obukao na čistoću;

¹ el-Buhari, br. 1804; Muslim, br. 1927.

3. da mu prekrivaju onaj dio kojeg je čovjek dužan oprati prilikom uzimanja abdesta;

4. da se potiranje vrši kada se otklanja mali hades, a kada je posrijedi veliki hades, tada se čovjek mora okupati i ne koristi mu potiranje;

5. da se potiranje vrši u vremenski određenom intervalu. Onaj ko boravi u svome mjestu, on ima pravo potirati jedan dan i noć (24 sata), a putnik na to ima pravo tri dana i noći (72 sata). Ovaj vremenski interval počinje, po ispravnom stavu učenjaka, od momenta kada se prvi put potare po mestvama nakon što je čovjek izgubio abdest.

Potiranje po mestvama postaje nevažće u tri slučaja:

1. kada se pojavi razlog koji čovjeka obavezuje da se okupa,

2. kada ih čovjek skine,

3. kada istekne vremenski interval o kojem je govoreno.

3. Propisi kraćenja namaza na putovanju

Kraćenje namaza na putovanju je vrednije od njegovog upotpunjavanja. Međutim, ukoliko bi putnik upotpunio namaz, on bi mu bio ispravan.

Putnik može početi kratiti namaze od onoga trenutka kada ostavi iza sebe sve nastambe njegovog grada ili sela. Ovo je stav većine islamskih učenjaka.

Kada čovjek krene na put nakon što nastupi vrijeme određenog namaza, dozvoljeno mu je da krati namaz budući da je krenuo na put prije isteka tog namaskog vremena.

Spajanje između podne i ikindije namaza, te između akšama i jacije, to je putniku sunnet kada ima potrebe za tim. Kada, naprimjer, čovjek putuje u datom momentu, neka izabere ono što mu više odgovara – neka spoji namaze u prvom ili drugom namaskom vremenu.

Ukoliko putnik nema potrebu spajati namaze, onda ih neće spajati, kao naprimjer ako se nalazi na nekome mjestu kojeg neće napustiti sve dok ne nastupi vrijeme idućeg namaza. Njemu je, dakle, preče da ne spaja namaze budući da nema potrebe za tim. Allahov Poslanik, uslijed toga, nije spajao namaze kada se nalazio na Mini prilikom oprosnog hadža.

Što se tiče dobrovoljnih namaza, njih putnik može obavljati kao i onaj ko se nalazi u svome mjestu boravka. Može, dakle, klanjati duha-namaz, noćni namaz, vitr i sve druge nafile izuzev pritvrđenih sunneta podne, akšama i jacije. Sunnet mu je da te nafile ne klanja.

Dozvoljeno mu je da obavlja dobrovoljne namaze u prevoznom sredstvu u pokretu, svejedno bio to avion, auto, brod i tako dalje. A kada su posrijedi obavezni namazi, njih mora regularno klanjati osim ako ima opravdanje.

Kada putnik klanja iza onoga ko je u svome mjestu boravka, namaz mu je ispravan s tim što ga mora upotpuniti, svejedno da li stigao na cijeli namaz, na samo jedan rekat ili manje od toga. Čak ako bi se priključio namazu na zadnjem sjedenju prije predaje selama, obaveza mu je da namaz upotpuni. Ovo je ispravan stav u razilaženju učenjaka po ovom pitanju.

4. Adabi povratka sa hadža, umre i putovanja

Kada se obavi sve što je potrebno, čovjek ne treba da se na putu zadržava bespotrebno. Allahov Poslanik je rekao:

«السَّقَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ، يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ، فَإِذَا قَضَى نَهْمَتَهُ فَلْيُعِجِلْ إِلَى أَهْلِهِ».

"Putovanje je dio patnje: uskraćuje vam hranu, piće i san, pa kada neko od vas postigne cilj svog putovanja, neka požuri svojoj porodici."¹

Kada čovjek krene da se vrati u svoje mjesto, propisano mu je proučiti putnu dovu kada uđe u prijevozno sredstvo, s tim što će na kraju dodati:

«آيِبُونَ تَائِبُونَ عَائِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ».

¹ el-Buhari, br. 1797; Muslim, br. 1342.

"Vraćamo se i trajno kajemo, Allahu svome pobožni i zahvalni! (Ajibune, taibune, 'abidune, li rabbina hamidune!)"¹

Preporučuje se da, kada se vraća s puta, kaže ono što je potvrđeno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio. Kada bi se vraćao s vojnog pohoda, hadža ili umre, Poslanik bi tri puta donio tekbir na svakom uzvišenju, a potom bi rekao:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، آيُبُونَ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، سَاجِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ، صَدَقَ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ».

"Nema istinskog boga osim jedinog Allaha Koji nema sudruga. Njemu pripada vlast i Njemu pripada zahvala i On je Svemogući. Vraćamo se čineći tevbu, obožavajući našeg Gospodara, sedždu Mu čineći i zahvaljujući Mu. Allah je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga roba i sam porazio saveznike."²

Kada ugleda svoje mjesto boravka, proučit će:

«آيُبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ».

"Ajibune, taibune, 'abidune, li rabbina hamidune/Vraćamo se i trajno kajemo, Allahu

¹ el-Buhari, br. 4116.

² el-Buhari, br. 1797; Muslim, br. 1342.

svome pobožni i zahvalni!"¹ To će opetovano ponavljati sve dok ne uđe u njega. To je bila praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Neka ne dolazi svojim ukućanima preko noći bez opravdanja ukoliko se dugo negdje zadržao, osim ako ih je o tome obavijestio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je to zabranio, a tome nam svjedoči hadis kojeg je prenio Džabir ibn Abdullah, u kojem se navodi:

«نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلًا»،

"Allahov Poslanik je zabranio da se čovjek nenajavljeno vrati kući tokom noći."² Jedna od mudrosti toga navodi se u drugim rijavetima hadisa:

«حَتَّى تَمْتَشِطَ الشَّعَثَةَ، وَتَسْتَجِدَّ الْمَغِيْبَةَ»،

"Kako bi se nepočešljana počesljala",³ i: "Kako bi se dotjerala ona čiji je muž bio odsutan."⁴ U još jednom rivajetu stoji:

«نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلًا، يَتَخَوَّنُهُمْ أَوْ يَلْتَمِسُ عَثْرَاتِهِمْ».

¹ Muslim, br. 715.

² /

³ en-Nesai, br. 9099.

⁴ Muslim, br. 715.

"Allahov Poslanik je zabranio da čovjek dolazi kući svojoj porodici tokom noći kako ih ne bi preplašio ili kako ne bi sumnjičavo nastupao."¹

Kada čovjek dođe s putovanja, pohvalno mu je da obavi dva rekata namaza u obližnjoj džamiji. Dokaz tome je praksa Allahovog Poslanika.

Poželjno je, kada se putnik vrati, da se lijepo ponese prema svojoj i komšijskoj djeci. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhum, se prenosi da je rekao: "Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz Mekke, dočekala su ga djeca iz porodice Benu Abdulmuttalib, pa je jednog dječaka uzeo i ponio ispred sebe, a drugog je stavio iza sebe." Abdullah ibn Džafer je rekao:

"كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ تُلْقِي بِنَا، قَالَ: فَتُلْقِي بِي وَبِالْحَسَنِ أَوْ بِالْحُسَيْنِ، قَالَ: فَحَمَلْ أَحَدَنَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَالْآخَرَ خَلْفَهُ حَتَّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ."

"Kada bi došao s putovanja, Allahov Poslanik bi nam prišao. Prišao bi meni, Hasanu i Husejnu; jednog bi stavio ispred sebe, a drugog iza, pa bismo tako svi zajedno ušli u Medinu."²

Lijepo je davati drugima poklone. Time se unosi radost u srca i otklanjaju trzavice. S druge strane, poželjno je i da se oni prihvate, da se na njih uzvрати, a pokuđeno je da se odbiju bez šerijatski

¹ Muslim, br. 2428.

² es-Sunen el-kubra, el-Bejheki, br. 11946.

opravdanog razloga. Allahov Poslanik, u tom kontekstu, je kazao:

«تَهَادُّوا تَحَابُّوا».

"Darujte se poklonima, zavoljet ćete se!"¹ Darivanje poklona je uzrok međumuslimanske ljubavi i pažnje.

Kada se neko vrati s putovanja, poželjno je da se zagrli sa onima koje sretne. Ashabi su tako postupali, a u vezi sa tim Enes, radijallahu anhu, nam prenosi: "Kada bi se sreli, ashabi bi se rukovali, a kada bi došli s putovanja, onda bi se zagrlili."²

Neka su salavati i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda.

¹ el-Mudžem el-ewsat, et-Taberani, br. 97.

² el-Buhari, br. 3116; Muslim, br. 100.

Sadržaj

Propisi i adabi putovanja	2
1. Adabi putovanja.....	2
2. Čistoća na putovanju.....	13
3. Propisi kraćenja namaza na putovanju	15
4. Adabi povratka sa hadža, umre i putovanja.....	17